

Gruvor i västra fjällområdet.

Gilså

Meråker kommune. Gilså gruve ble åpnet første gang i 1771. Gruva er en underjordsgruve og ligger på vannskillet mellom Gilsåa/Stjørdalselva og Lødølja/Nea. Det ligger en del veltmasser utenfor de vannfylte gruvesjaktene. Hovedmengden av avrenningen går til Gilsåa, men også noe til Lødølja og Nea. I samlet avrenning via sig til Gilsåa er det målt 7,8 mg kobber pr. liter. I samlet avrenning via sig til Lødølja er det målt 1,1 mg og 4,5 mg kobber pr. liter. Selv om metallkonsentrasjonene er betydelige har imidlertid avrenningen herfra liten betydning for de tilstøtende vassdrag da vannmengdene er beskjedne. I perioder med stor utvasking kan avrenningen ha en målbar effekt på tungmetallnivåene i Gilsåa. I Gilsåa er det målt 0,2 µg og 4,2 µg kobber pr. liter. Total sett vurderes tilførslene fra Gilså gruve som beskjedne.

Gilså hytte

4 km SV Stordal kapell.

Byggdes 1770 och lades ned 1895.

Dronningens gruve

5 km V Klukskaftet (p.902) vid

Meråker kommune. Gruva ble drevet som dagbrudd i bratt terreng og ble åpnet i 1746. Veltene ligger på ras i sterkt skrånende terreng. De er lite forvitret og synes fattig på kismineraler. Avrenningen går via et myrområde til Gilsåa. I utløp fra grunnstoll er det målt 70 µg kobber pr. liter. I Harråa, som drenerer gruveområdet, er det målt 0,5 µg kobber pr. liter. Resultatene tyder ikke på at avrenningen fra gruveområdet har noen betydning for vannkvaliteten i vassdraget.

Lillefjell

Meråker kommune. Lillefjell er Meråkerfeltets hovedgruve og ble drevet som kobbergruve frem til 1920. Avrenning fra velter er den største forurensnings-kilden. Veltene er lokalisert i to tippområder. Begge områdene produserer sur avrenning med et betydelig tungmetallinnhold. Gruvevannet er også surt. Det er anslått at metalltransporten ut av området er omlag 1 tonn kobber og 2 tonn sink pr. år. Avrenningen går til Gilsåa via gruvebekken. Gilsåa er påvirket på hele strekningen fra gruveområdet ned til innblanding i Dalåa. Ved gruvebakkens innløp til Gilsåa er det målt 1150 µg kobber pr. liter. I Gilsåa ved Rotvoll er det målt 88 µg kobber og 140 µg sink pr. liter (1997). Bakgrunnsnivåer i Gilsåa er rundt 0,2 µg kobber og 0,4 µg sink pr. liter. Etter innblanding i Dalåa kan det fortsatt påvises tungmetallkonsentrasjoner over naturlig bakgrunnsnivå. Dalåa går til Stjørdalselva der det er målt 6 µg kobber og 13 µg sink pr. liter. Stjørdalselva er påvirket av tungmetallavrenningen fra de mange gruvene i nedbørsfeltet. De forhøyede tungmetallkonsentrasjoner i Gilsåa har negative effekter på biologiske forhold.

Det er flere gruver i Meråkerfeltet som påvirker Stjørdalselva. I regi av Bergvesenet har Nærings- og Energidepartementet vurdert mulige tungmetallreduserende tiltak i gruveområdet. Det er foreslått tradisjonelle overdekkingsiltak som krever vesentlige inngrep i terrenget. Tiltaksutredningen er nå på høring.

Fonnfjellet gruver

Meråker kommune. Feltet består av flere underjordsgruver hvor det har vært forholdsvis liten aktivitet. Gruvene ble nedlagt i 1920. Utenfor gruvne er det deponert en del avfall som

forvitrer. I nedre område er det en stoll som det kommer en del sterkt surt vann ut av. Samlet avrenning passerer gjennom et myrlendt område som tar opp store deler av avrenningen. Det er observert noe skade på vegetasjonen nedenfor tippene. Området drenerer via småbekker til Vollbekken som løper inn i Stjørdalselva. I Vollbekken er det målt 2 µg kobber pr. liter. Avrenningen har neppe noen konsekvenser for Vollbekken.

Mannfjell

Meråker kommune. Gruva ble nedlagt i 1920. Det ble utført sikringsarbeider i 1995. Mannfjell er den nest største av Meråkergruvene. Gruva er åpnet som dagbrudd og er drenert med en grunnstoll. Utenfor grunnstollen ligger avfall som forvitrer sterkt. Sigevannet forsvinner delvis i grunnen nedenfor avfallstippen og går videre til Mannlibekken som løper inn i Torsbjørka, en sideelv til Stjørdalselva. Avfallstippen er vurdert som den største forurensningskilden i området. Det er observert skader på skog og vegetasjon. I Mannlibekken er det målt 74 µg kobber og 213 µg sink pr. liter. Sannsynlig kobber- og sinktransport til Torsbjørka anslås til omkring 0,2 tonn kobber og omkring 1 tonn sink pr. år.

Torsbjørka

Meråker kommune. Torsbjørka gruve hører med til Meråker gruvefelt og har hatt en produksjon på 50 000 tonn. Gruva kom i drift i 1837. Underjordsgruve der åpningene er gjenfylt. Det er foretatt røsting og smelting i området og noe avfall fra denne prosessen ligger igjen. Ovenfor Torsbjørka gruve ligger Kongens gruve der det er tatt ut omlag 1000 tonn malm. Gruveområdet drenerer til Torsbjørka som er en sideelv til Stjørdalselva. Det finnes omlag 5 000 m³ avfallstipper av forskjellig opphav, også råmalm, i området. Noen av tippene er meget sulfidholdige og produserer et sterkt surt sivevann. Avrenningen samles i en bekk, Gruvebekken, som fører til Torsbjørka. Det er høye tungmetallkonsentrasjoner i sivevannet. I Gruvebekken er det målt 230 µg kobber og 600 µg sink pr. liter. I Torsbjørka etter innblanding av Gruvebekken er det målt 27 µg kobber og 75 µg sink pr. liter (1996). På årsbasis er transporten i størrelsesordenen 0,2 tonn kobber og 0,5 tonn sink. I Torsbjørka før tilløp av Gruvebekken er kobberkonsentrasjonen 2 µg/liter. I Stjørdalselva ved Flåen er det målt 6,2 µg kobber og 13,7 µg sink pr. liter (1996), og 3 µg kobber og 7 µg sink i 1997. Avrenningen påvirker Torsbjørka i betydelig grad. Også Stjørdalselva synes å være tungmetallpåvirket ved dette prøvetakingsstedet. Her er det flere kilder enn Torsbjørka.

Det er flere gruver i Meråkerfeltet som påvirker Stjørdalselva. I regi av Bergvesenet har Nærings- og Energidepartementet vurdert mulige tungmetallreducerende tiltak i gruveområdet. Det er foreslått tradisjonelle overdekkningstiltak som krever vesentlige inngrep i terrenget. Tiltaksutredningen er nå på høring.

Meråkerfeltet

Meråker kommune. Meråkerfeltet består av flere gruver, bl.a. Lillefjell, Mannfjell, Torsbjørka, Kluken gruver og Kongens gruve. Kongens gruve (Kongsgruva) er et dagbrudd som ble drevet i perioden 1747-93. Avfallsmassene utenfor gruva produserer en del sur avrenning. Avrenningen går til Tverrelva som er en sideelv til Torsbjørka. I Tverrelva er det målt 8,9 µg kobber/liter. Tilførselene fra Kongens gruve karakteriseres som beskjedne. Kluken blyglansgruver ligger i ca 1000 meters høyde ved et lite tjern som har avløp til en bekk som fører inn til Sverige. I drensvannet fra gruvefeltet er det påvist forhøyede verdier av tungmetaller, spesielt bly. Vannet i bekkene er ikke brunfarget av jern så det kan være vanskelig å vite at det ikke egner seg som drikkevann. SFT har bedt kommunen om å vurdere behov for skilting.

Noe av gruveområdet drenerer til Torsbjørka, en sideelv til Stjørdalselva. I Torsbjørka er det målt 27 µg kobber og 75 µg sink pr. liter (1996). Torsbjørka er tydelig påvirket av gruveavrenningen fra gruvene i området. Det er også påvist forhøyede tungmetallkonsentrasjoner i Stjørdalselva, ved Flåen er det målt 6,2 µg kobber og 13,7 µg sink pr. liter (1996).

I regi av Bergvesenet har Nærings- og Energidepartementet vurdert mulige tungmetallreducerende tiltak i gruveområdet. Det er foreslått tradisjonelle overdekkningstiltak som krever vesentlige inngrep i terrenget. Tiltaksutredningen er nå på høring.

Langsund

Meråker kommune. En mindre gruve som ble drevet en kort periode i slutten av forrige århundre. Mesteparten av avfallet er samlet i en tipp som avgir sur avrenning til en liten bekk som går til Fossvatn, et fiskevann som drenerer til Torsbjørka. I bekken er det målt 91 µg kobber pr. liter. Bekken er tydelig påvirket av avrenningen. Materialtransporten i bekken vurderes imidlertid som for liten til å ha noen effekter på forholdene i Fossvatn.

Essand gruve

Låg 500 m SSV Esnans utlopp ur gamla Essandsjön.

Turförslag av Trondheim Turistförening:

Beskrivelse: Ruta går delvis i vått terreng etter den gamle gruveveien til Gilså gruve og følger gammel ferdselsvei ned til Skarpdalen på ruta mellom Ramsjøhytta og Storerikvollen. Fra Bjørneggen følges ruta mot Schulzhytta, nr. 1292, på gammel gruvevei opp til Litjfellet gruve. Herfra etter den gamle gruve- og ferdselsveien mellom Tydal og Meråker sørover til Gilså gruve. Svakt hellende sørover til Skarpdalsvollen. Samebosteder passerer. Flere steder er det tydelig at ruta følger gammel ferdselsvei. Videre som rute nr. 1287 mot Storerikvollen.&

Starter: Bjørneggen

Slutter: Storerikvollen

1292 Bjørneggen - Schulzhytta.

7t. T. På gammel gruvevei opp til Litjfellet gruve. Over Gruvefjellet SV mot den indre enden av den oppdemte Finnkoisjøen. Vestover på interessant løsmasserygg (esker) og ned til Rotla som steingås eller vades. Vel 1 km fra vadested, krigsminne. Merket fra vinterstaking. Sauåa steingås eller vades opp på innsiden av knollen, og ned gjennom skogen til Rotla, som vades. Opp til rester etter gammel gruvevei som følges i østskråninga av Sprøyten og ned til hytta.

Meråker kommune information:

stillgelegte Bergwerke Lillefjell Gruve, Gilså Gruve und Dronningens Gruve im Südosten der Kommune.